

Ірина Іванюк

ТОПОС ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОСТОРІ СОЦІАЛЬНОГО

Поняття «соціальний простір», що виникло на ґрунті соціології в ХІХ столітті, осмислюють як середовище зв'язків соціальних об'єктів, інститутів, структур – основою тут покладено прикладне розуміння соціального. Натомість, для теоретиків це поняття проглядається через онтологізацію простору та покладання останнього у сферу соціальної дійсності, тому коректніше у такому випадку видається вживати «простір соціального», а не «соціальний простір». Простір соціального може по-різному окреслюватися. Наприклад, одне із його втілень – це політичний світ, як простір актуалізації феномену політичного [3, с. 7–22].

Простір, починаючи від Канта, розуміють як форму, шляхом якої ми споглядаємо навколишній світ і контактуємо з ним. Найближчою просторовою точкою об'єктного світу, умовною межею між Я та соціальним є тіло, його навіть розглядають як «річ, що найближче за інші стоїть до самої людини» [1, с. 68].

«Простір сам по собі не має ніяких характеристик» [2, с. 10]. Він має властивість освоюватись людиною. У М.Гайдеггера це пояснюється через напередпокладання *Sorge* (турботи). *Dasein* якось «орієнтується» у просторі, воно вже наперед поклало для себе близькість одного і далекість іншого. Цей факт можемо назвати топосом ідентичності – умовним визначеним місцем впізнання освоєного.

У сучасній науковій літературі поняття ідентичності носить два основних змісти: 1) самототожність (як відповідність собі) та 2) віднаходження себе в зовнішніх щодо Я структурах і феноменах (більшою мірою, соціальних). У П. Рікьора це розрізнення носить назву *idem* та *ipse*-ідентичності. *Ipse*-ідентичність виступає в межах порівняння і потребує оточення і топосу через встановлення межі (свого і чужого), такого самого в іншому. *Ipse* має часові і просторові параметри» [1, с. 64].

Темпоральність ідентичності не може бути явищем колективного споглядання, а лише окремої свідомості, здатної з'єднувати явища зовнішнього світу в єдине ціле за участі тіла та всіх похідних результатів його просторової присутності. Відтак простір є субстратом міжіндивідуального (а значить соціального характеру) він може змінювати якість наявних у ньому речей. Топос ідентичності можемо назвати умовним місцем між самототожністю (*idem*) та *ipse*-ідентичністю, де віднаходиться Самість через Іншого (можливістю відрізнятись) або ж в Іншому (як впізнавання освоєного досвіду в «Ти»). Цей факт можемо осмислювати як важливу умову феноменів соціального.

Література:

1. Артеменко А. П. Топологія ідентичності в мережових структурах соціуму. – Х. : Цифрова друкарня № 1, 2013. – 344 с.
2. Филиппов А. Ф. Элементарная социология пространства. – С. 1–22. – Режим доступа: <http://jour.isras.ru/upload/journals/1/articles/138/submission/original/138-262-1-SM.pdf>.
3. Shevchuk D. The Three-dimensional model of the political world: a philosophical interpretation // *Problemos*. – 2017. – Issue 92. – P. 7–22.